TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA SUN'IY INTELLEKTDAN FOYDALANISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI

Davlatova Aziza Hamroqulovna
Qorako'l tumani 8-maktab o'qituvchisi
E-mail: azizadavlatova86@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada tasviriy san'at ta'limida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning didaktik imkoniyatlari, pedagogik shart-sharoitlari va metodik yondashuvlari tahlil etilgan. Sun'iy intellektning tasviriy san'at darslarida o'quv materiallarini vizuallashtirish, ijodiy topshiriqlarni individuallashtirish, kompozitsion yechimlarni izlash, rang va shakl munosabatlarini tahlil qilish, talabalar ijodiy faoliyatini qo'llab-quvvatlash hamda refleksiv baholashni tashkil etishdagi imkoniyatlari ochib berilgan. Shuningdek, sun'iy intellektdan foydalanishda o'qituvchining metodik boshqaruvi, talabaning ijodiy mustaqilligi, mualliflik huquqi, akademik halollik va axborot xavfsizligini ta'minlash masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Maqolada sun'iy intellekt tasviriy san'at ta'limida ijodkorlikni almashtiruvchi vosita emas, balki ijodiy fikrlashni rag'batlantiruvchi va o'quv faoliyatini metodik jihatdan qo'llab-quvvatlovchi texnologiya sifatida talqin etiladi.

Kalit so'zlar: tasviriy san'at, sun'iy intellekt, raqamli texnologiyalar, generativ sun'iy intellekt, raqamli ta'lim, ijodiy kompetensiya, grafik savodxonlik, vizuallashtirish, individual ta'lim, kompozitsiya, san'at ta'limi.

Аннотация. В данной статье анализируются дидактические возможности, педагогические условия и методические подходы к использованию технологий искусственного интеллекта в художественном образовании. Раскрываются возможности искусственного интеллекта в визуализации учебных материалов, индивидуализации творческих заданий, поиске композиционных решений, анализе цветовых и геометрических соотношений, поддержке творческой деятельности учащихся и организации рефлексивной оценки на уроках изобразительного искусства. Также особое внимание уделяется вопросам методического управления учителя, творческой самостоятельности учащихся, авторского права, обеспечения академической честности и информационной безопасности при использовании искусственного интеллекта. В статье искусственный интеллект в художественном образовании рассматривается не как инструмент, заменяющий творчество, а как технология, стимулирующая творческое мышление и методически поддерживающая учебную деятельность.

Ключевые слова: изобразительное искусство, искусственный интеллект, цифровые технологии, генеративный искусственный интеллект, цифровое

ISSN 3030-3907

образование, творческая компетентность, графическая грамотность, визуализация, индивидуальное обучение, композиция, художественное образование.

Annotation. This article analyzes the didactic possibilities, pedagogical conditions and methodological approaches of using artificial intelligence technologies in fine art education. The possibilities of artificial intelligence in visualizing educational materials, individualizing creative tasks, searching for compositional solutions, analyzing color and shape relationships, supporting students' creative activities and organizing reflexive assessment in fine art lessons are revealed. Also, special attention is paid to the issues of the teacher's methodological management, student creative independence, copyright, ensuring academic integrity and information security when using artificial intelligence. The article interprets artificial intelligence in fine arts education not as a tool that replaces creativity, but as a technology that stimulates creative thinking and methodologically supports educational activities. Keywords: fine arts, artificial intelligence, digital technologies, generative artificial intelligence, digital education, creative competence, graphic literacy, visualization, individual education, composition, art education.

KIRISH.

Bugungi kunda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta’lim mazmuni, o‘qitish metodlari va o‘quv faoliyatini tashkil etish shakllarini yangilashni taqozo etmoqda. Ayniqsa, sun’iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi ta’lim jarayonida axborotni izlash, qayta ishlash, vizual materiallar yaratish, individual topshiriqlar ishlab chiqish va ta’lim natijalarini tahlil qilish uchun yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirmoqda. O‘zbekistonda ham sun’iy intellekt texnologiyalarini ta’lim tizimiga bosqichma-bosqich joriy etishga e’tibor kuchaymoqda. Xususan, 2026/2027-o‘quv yilidan boshlab umumiy o‘rta va oliy ta’lim o‘quv dasturlari hamda darsliklariga sun’iy intellekt texnologiyalarini o‘qitish bo‘yicha mavzular kiritilishi belgilangan.[1]

Tasviriy san’at ta’limi o‘zining obrazlilik, ko‘rgazmalilik, ijodkorlik va amaliy faoliyatga yo‘naltirilganligi bilan boshqa fanlardan ajralib turadi. Mazkur fan doirasida talaba nafaqat nazariy bilimlarni o‘zlashtiradi, balki rang, shakl, kompozitsiya, perspektiva, proporsiya va obraz yaratish qonuniyatlarini amaliy faoliyat orqali egallaydi. Shu sababli sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish tasviriy san’at darslarida an’anaviy tasvirlash faoliyatini to‘liq almashtirish emas, balki uni yangi raqamli imkoniyatlar bilan boyitish vazifasini bajarishi lozim [2].

ISSN 3030-3907

UNESCO tomonidan generativ sun’iy intellektning ta’limdagi imkoniyatlari bilan bir qatorda inson omili, ma’lumotlar xavfsizligi, akademik halollik, tenglik va pedagogik maqsadga muvofiqlik masalalariga alohida e’tibor qaratilgan. Tashkilot sun’iy intellektdan foydalanishni inson markazidagi yondashuv asosida tashkil etishni tavsiya qiladi.[2]

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI.

Sun’iy intellektning ta’lim jarayoniga kirib kelishi so‘nggi yillarda pedagogik tadqiqotlarning muhim yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Xususan, generativ sun’iy intellekt matn, tasvir, audio, video va boshqa raqamli mahsulotlarni yaratish imkoniyatiga ega bo‘lgani sababli ta’lim mazmunini ishlab chiqish va o‘quv faoliyatini tashkil etishning yangi shakllarini yuzaga keltirmoqda. UNESCOning 2023-yilda e’lon qilingan yo‘riqnomasida generativ sun’iy intellektdan ta’lim va tadqiqotda foydalanishning pedagogik, etik va tashkiliy jihatlari yoritilgan. [3]

Tasviriy san’at ta’limi nuqtayi nazaridan sun’iy intellekt texnologiyalarining ahamiyati, avvalo, vizual axborotni tezkor yaratish va turli ijodiy g‘oyalarni modellashtirish imkoniyati bilan belgilanadi [4]. Masalan, talaba ma’lum bir mavzu asosida kompozitsion g‘oyalarni ishlab chiqishda sun’iy intellekt vositalaridan foydalanishi, bir nechta vizual variantlarni taqqoslashi va ulardan o‘z ijodiy yechimini shakllantirishda foydalanishi mumkin [5].

Biroq bunda sun’iy intellekt tomonidan yaratilgan tasvirni tayyor ijodiy mahsulot sifatida qabul qilish pedagogik jihatdan maqsadga muvofiq emas. Chunki tasviriy san’at ta’limining asosiy maqsadi tayyor tasvirni olish emas, balki talabaning kuzatishi, tahlil qilishi, badiiy fikrlashi, mustaqil qaror qabul qilishi va individual ijodiy uslubini shakllantirishdan iborat [6]. Shu sababli sun’iy intellektni “ijodiy natija generatori”dan ko‘ra “ijodiy fikrlashni qo‘llab-quvvatlovchi pedagogik vosita” sifatida qo‘llash samaraliroq hisoblanadi [7].

Tadqiqot metodologiyasi tasviriy san’at darslarida sun’iy intellektdan foydalanishning pedagogik va didaktik imkoniyatlarini aniqlash, uning ta’lim samaradorligiga ta’sirini nazariy hamda amaliy jihatdan asoslashga yo‘naltirildi. Tadqiqot jarayonida tizimli, kompetensiyaviy, shaxsga yo‘naltirilgan va faoliyatga asoslangan yondashuvlar metodologik asos sifatida belgilandi. Bunda sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish talabaning tayyor tasvirni o‘zlashtirishi emas, balki mustaqil izlanishi, tahlil qilishi va ijodiy qaror qabul qilishi bilan bog‘liq holda tashkil etildi.

Tadqiqotda pedagogik va ilmiy-metodik adabiyotlarni nazariy tahlil qilish, taqqoslash, umumlashtirish, tizimlashtirish, pedagogik kuzatish, suhbat, so‘rovnoma, ijodiy topshiriqlarni tahlil qilish va pedagogik modellashtirish

ISSN 3030-3907

metodlaridan foydalanildi. Shuningdek, tasviriy san’at darslarida an’anaviy va raqamli ta’lim vositalaridan foydalanish imkoniyatlari qiyosiy tahlil qilindi.

Tadqiqot metodologiyasining muhim jihati sifatida “maqsad – ijodiy topshiriq – sun’iy intellekt yordamida izlanish – vizual tahlil – mustaqil ijodiy faoliyat – refleksiya – baholash” ketma-ketligi asos qilib olindi. Mazkur yondashuv orqali talabalarning badiiy-estetik tafakkuri, vizual savodxonligi, kompozitsion fikrlashi, ijodiy mustaqilligi va raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish imkoniyatlari aniqlandi.

Tadqiqot davomida olingan natijalarni baholashda talabalarning ijodiy faolligi, mustaqil ishlash darajasi, badiiy g‘oyani shakllantirish qobiliyati, kompozitsion yechimlarni tanlashi, rang va shakllardan foydalanishi hamda sun’iy intellekt imkoniyatlaridan maqsadli foydalanish kompetensiyasi asosiy mezonlar sifatida belgilandi. Bu esa sun’iy intellektdan foydalanish samaradorligini nafaqat yakuniy rasm sifati, balki talabaning ijodiy faoliyat jarayoni va rivojlanish dinamikasi orqali baholash imkonini berdi.

NATIJALAR VA ULARNING MUHOKAMASI.

Tasviriy san’at darslarida sun’iy intellektdan foydalanishning birinchi muhim didaktik imkoniyati vizuallashtirish bilan bog‘liq. Tasviriy san’atdagi ayrim nazariy tushunchalarni faqat og‘zaki tushuntirish orqali o‘zlashtirish murakkab bo‘lishi mumkin. Masalan, kompozitsion markaz, ranglar uyg‘unligi, kontrast, ritm, simmetriya yoki perspektiva kabi tushunchalarni turli vizual variantlarda namoyish etish talabaning ularni konkret obrazlar orqali anglashiga yordam beradi.

Ikkinchi imkoniyat ijodiy g‘oyalarni generatsiya qilishdir. Talabaga “milliy me’morchilik”, “tabiat manzarasi”, “zamonaviy shahar”, “milliy libos”, “tarixiy obraz” kabi mavzularda kompozitsiya yaratish topshirilganda, sun’iy intellekt yordamida turli konseptual variantlarni ko‘rib chiqish mumkin. Bunda asosiy pedagogik vazifa talabaning tayyor tasvirni ko‘chirishi emas, balki yaratilgan variantlarni tahlil qilib, o‘zining badiiy qarashlariga mos yangi kompozitsion yechimni ishlab chiqishidan iborat bo‘ladi.

Uchinchi imkoniyat individual ta’limni tashkil etishdir. Talabalarning tasviriy san’at bo‘yicha tayyorgarlik darajasi bir xil emas. Ayrim talabalar rangtasvirda, boshqalari grafikada yoki kompozitsiyada kuchliroq bo‘lishi mumkin. Sun’iy intellekt asosidagi raqamli vositalar yordamida topshiriqlarni murakkablik darajasiga ko‘ra moslashtirish, turli vizual namunalar va qo‘shimcha mashqlarni taklif etish mumkin. Natijada talabaning individual ta’lim trayektoriyasini shakllantirish imkoniyati kengayadi.

To‘rtinchi imkoniyat kompozitsion fikrlashni rivojlantirish bilan bog‘liq. Talaba bir mavzuning turli kompozitsion variantlarini taqqoslab, qaysi holatda

ISSN 3030-3907

asosiy obrazning kuchliroq ifodalanganini, ranglar o‘rtasidagi munosabat qanday tashkil etilganini va tasvirning vizual markazi qayerda joylashganini tahlil qilishi mumkin. Bunday faoliyat oddiy kuzatishdan farqli ravishda analitik va tanqidiy fikrlashni shakllantiradi.

Beshinchi imkoniyat ranglar bilan ishlashni takomillashtirishdir. Sun’iy intellekt yordamida bir xil kompozitsiyaning turli rang gammasidagi variantlarini ko‘rib chiqish, iliq va sovuq ranglar, kontrast va nyuans munosabatlarini tahlil qilish mumkin. Bu jarayonda talaba ranglarning emotsional va estetik ta’sirini qiyosiy o‘rganadi.

Oltinchi imkoniyat ijodiy tajriba va eksperimentlarni kengaytirishdan iborat. An’anaviy darsda bir nechta variantni qo‘lda yaratish ko‘p vaqt talab qilishi mumkin. Raqamli muhitda esa turli g‘oyalarni tezkor sinab ko‘rish, ularning kuchli va zaif jihatlarini aniqlash mumkin. Shu asosda talaba yakuniy badiiy ishini yaratishdan oldin o‘z g‘oyasini raqamli modellashtirish orqali sinovdan o‘tkazadi.

Yettinchi imkoniyat san’at tarixini o‘rganishni boyitish bilan bog‘liq. Turli badiiy uslublar, davrlar va tasviriy yechimlar bo‘yicha vizual materiallarni tahlil qilish talabaning badiiy tafakkurini kengaytiradi. Biroq sun’iy intellekt yaratgan tarixiy tasvirlar fakt sifatida qabul qilinmasligi, ular ishonchli ilmiy manbalar bilan tekshirilishi zarur.

Sakkizinchi imkoniyat mustaqil ta’limni qo‘llab-quvvatlashdir. Talaba auditoriyadan tashqari vaqtda ma’lum bir mavzu bo‘yicha ijodiy loyiha ustida ishlashi, sun’iy intellekt yordamida dastlabki konsepsiyalarni ishlab chiqishi, ularni tahlil qilishi va yakuniy ijodiy ishini mustaqil yaratishi mumkin. Bunday yondashuv mustaqil ta’limning mazmunini boyitadi.

Tasviriy san’at darslarida sun’iy intellektdan foydalanish modeli. Tasviriy san’at darslarida sun’iy intellektdan foydalanish modeli ta’lim jarayonining mazmuni, maqsadi, metodlari, raqamli vositalari va kutilayotgan natijalarini o‘zaro uzviy bog‘lashga asoslangan pedagogik tizim sifatida ishlab chiqilishi mumkin. Mazkur modelning asosiy maqsadi sun’iy intellekt imkoniyatlaridan foydalanish orqali talabalarning badiiy-ijodiy faoliyatini faollashtirish, vizual tafakkurini rivojlantirish, mustaqil ijodiy qaror qabul qilish ko‘nikmalarini shakllantirish hamda tasviriy san’atni o‘rganish jarayonining samaradorligini oshirishdan iborat. Bunda sun’iy intellekt ta’limning maqsadi yoki yakuniy ijodiy natijani belgilovchi vosita sifatida emas, balki talabaning ijodiy izlanishini qo‘llab-quvvatlovchi, vizual g‘oyalarni modellashtirish va tahlil qilish imkonini beruvchi zamonaviy pedagogik vosita sifatida qaraladi.

Modelning maqsadli komponenti tasviriy san’atni o‘qitish jarayonida talabalarning badiiy-estetik, ijodiy, vizual va raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishga yo‘naltiriladi. Bunda talaba tayyor tasvirni qabul qiluvchi yoki

ISSN 3030-3907

undan nusxa ko‘chiruvchi subyekt sifatida emas, balki mustaqil ravishda badiiy g‘oya ishlab chiqadigan, uni raqamli vositalar yordamida sinab ko‘radigan, turli variantlarni taqqoslaydigan va yakuniy ijodiy yechimni o‘zi belgilaydigan faol subyekt sifatida qaraladi. Shu sababli modelning asosiy pedagogik maqsadi sun’iy intellektdan foydalanishni o‘rgatish bilan cheklanmay, undan maqsadli, tanqidiy va ijodiy foydalanish kompetensiyasini shakllantirishdan iborat.

Modelning mazmuniy komponenti tasviriy san’atning asosiy yo‘nalishlari, jumladan, rangtasvir, qalamtasvir, kompozitsiya, dekorativ-amaliy san’at, san’at tarixi, badiiy ijod va dizayn elementlarini qamrab oladi. Har bir yo‘nalishda sun’iy intellektning imkoniyatlari o‘quv mazmuniga mos ravishda belgilanadi. Masalan, kompozitsiya mavzusida turli joylashtirish va kompozitsion yechimlarni modellashtirish, rangtasvirda ranglar uyg‘unligi va rang gammasini tahlil qilish, dekorativ san’atda naqsh va ornamentlarning variantlarini o‘rganish, san’at tarixida esa turli badiiy uslub va yo‘nalishlarning vizual xususiyatlarini qiyosiy tahlil qilish mumkin.

Modelning motivatsion komponenti talabalarda tasviriy san’atga qiziqish uyg‘otish, ijodiy tashabbusni kuchaytirish va yangi badiiy g‘oyalarni izlashga rag‘batlantirishga xizmat qiladi. An’anaviy topshiriqlarda talaba ba’zan bitta namunaga asoslanib ishlashi mumkin. Sun’iy intellekt vositalari esa bir mavzu doirasida bir nechta vizual konsepsiyalarni ko‘rish va taqqoslash imkonini beradi. Natijada talabaning “yana qanday variant yaratish mumkin?”, “kompozitsiyani qanday o‘zgartirish mumkin?”, “boshqa ranglar uyg‘unligidan foydalansam qanday natija hosil bo‘ladi?” kabi ijodiy savollarni qo‘yishi uchun sharoit yaratiladi. Bu esa uning bilishga bo‘lgan ichki motivatsiyasini kuchaytiradi.

Modelning muhim tarkibiy qismi ijodiy-izlanish bosqichi hisoblanadi. Ushbu bosqichda o‘qituvchi talabalarga muayyan badiiy muammo yoki ijodiy topshiriq beradi. Masalan, “Milliy me’morchilik asosida zamonaviy kompozitsiya yarating”, “Buxoro me’moriy obidalaridan ilhomlanib dekorativ kompozitsiya ishlab chiqing” yoki “Tabiat manzarasini turli rang gammasida tasvirlang” kabi topshiriqlar berilishi mumkin. Talaba dastlab mavzuni o‘rganadi, kerakli ma’lumotlarni to‘playdi, o‘zining dastlabki g‘oyasini shakllantiradi va shundan keyingina sun’iy intellekt vositasidan foydalanadi.

Keyingi raqamli modellashtirish bosqichida talaba o‘z g‘oyasini sun’iy intellekt yordamida vizual shaklga keltirishga harakat qiladi. Bunda u mavzu, obyekt, kompozitsiya, rang, uslub va boshqa parametrlarni aniq ifodalashni o‘rganadi. Muhim jihati shundaki, sun’iy intellekt tomonidan yaratilgan tasvir yakuniy badiiy ish sifatida qabul qilinmaydi. U dastlabki eskiz, g‘oya, vizual model yoki muhokama uchun material vazifasini bajaradi. Talaba yaratilgan variantlarni

ISSN 3030-3907

ko‘rib chiqib, ularning mazmuni, kompozitsiyasi, ranglar uyg‘unligi, estetik ifodasi va topshiriqqa muvofiqligini tahlil qiladi.

Modelda badiiy-tahliliy bosqich alohida ahamiyatga ega. Chunki sun’iy intellektdan foydalanishning pedagogik samarasi aynan talabaning yaratilgan vizual materialga nisbatan mustaqil fikr bildira olishi bilan belgilanadi. Talaba tasvirning kompozitsion markazini, asosiy va ikkilamchi elementlarini, ranglar nisbatini, shakllar uyg‘unligini, ritm va kontrastni tahlil qiladi. Shu bilan birga, tasvirda mavjud bo‘lishi mumkin bo‘lgan mantiqiy, anatomik, perspektiv yoki badiiy xatolarni aniqlashga harakat qiladi. Natijada sun’iy intellekt bilan ishlash jarayoni oddiy texnik operatsiyadan tanqidiy-vizual tahlil faoliyatiga aylanadi.

Shundan so‘ng mustaqil ijodiy faoliyat bosqichi amalga oshiriladi. Bu bosqich modelning eng muhim qismi bo‘lib, unda talaba sun’iy intellekt yordamida olingan materialni aynan ko‘chirmaydi. Aksincha, undan ijodiy g‘oya, kompozitsion yo‘nalish yoki vizual yechim sifatida foydalanib, o‘zining mustaqil badiiy ishini yaratadi. Bu ish an’anaviy qog‘oz va bo‘yoq vositalari yordamida yoki raqamli grafik vositalar orqali bajarilishi mumkin. Shu tarzda an’anaviy tasviriy san’at faoliyati bilan zamonaviy raqamli texnologiyalar o‘rtasida pedagogik integratsiya yuzaga keladi.

Modelning refleksiv komponenti talabaning o‘z ijodiy faoliyatini anglash va baholashiga qaratiladi. Talaba bajarilgan ish jarayonida qanday g‘oyadan foydalangani, sun’iy intellektdan qaysi bosqichda foydalangani, qanday variantlarni rad etgani, yakuniy kompozitsion qarorni nima asosda tanlagani haqida fikr yuritadi. Bunday refleksiya talabaning o‘z ijodiy faoliyatiga tanqidiy munosabatini shakllantiradi va kelgusidagi ishlarini takomillashtirishga yordam beradi.

Modelning baholash komponenti ham an’anaviy baholashdan farqli ravishda kompleks xarakterga ega bo‘lishi lozim. Talabaning faqat yakuniy rasmi emas, balki uning ijodiy g‘oyasi, mustaqil izlanishi, kompozitsion qarori, badiiy ifodaliligi, raqamli vositalardan maqsadli foydalanishi va o‘z ishini asoslab bera olishi ham hisobga olinadi. Shu asosda baholashning asosiy mezonlari sifatida ijodiy mustaqillik, badiiy-estetik ifodalilik, kompozitsion savodxonlik, vizual tahlil qobiliyati, raqamli kompetentlik va refleksiv faoliyat belgilanadi.

Modelning o‘qituvchi faoliyati ham alohida metodik ahamiyatga ega. O‘qituvchi sun’iy intellektdan foydalanishni shunchaki tavsiya qiluvchi shaxs emas, balki butun jarayonni pedagogik jihatdan boshqaruvchi subyekt hisoblanadi. U o‘quv maqsadini belgilaydi, ijodiy topshiriqni ishlab chiqadi, talabaning mustaqil faoliyatini yo‘naltiradi, raqamli vositadan foydalanish chegaralarini belgilaydi va yakuniy natijani baholaydi. O‘qituvchi, shuningdek, talabalarga

ISSN 3030-3907

sun’iy intellekt yaratgan har qanday vizual materialni tanqidiy qabul qilish, uning haqqoniyligi va badiiy qiymatini tekshirish zarurligini tushuntiradi.

Modelda talaba faoliyati esa kuzatish, izlanish, g‘oya yaratish, raqamli modellashtirish, taqqoslash, tahlil qilish, tanlash, ijodiy qayta ishlash va yakuniy badiiy mahsulot yaratish jarayonlaridan tashkil topadi. Shu jihatdan talaba ta’lim jarayonining passiv iste’molchisi emas, balki faol ijodiy subyekti sifatida namoyon bo‘ladi.

Mazkur modelni tasviriy san’at darslarida qo‘llashda an’anaviy va raqamli ta’lim vositalarining uyg‘unligi muhim hisoblanadi. Masalan, talaba avval naturadan qalamda eskiz bajarishi, keyin uning kompozitsion variantlarini raqamli muhitda tahlil qilishi, sun’iy intellekt yordamida qo‘shimcha g‘oyalarni modellashtirishi va yakunda yana mustaqil ravishda an’anaviy texnikada badiiy asar yaratishi mumkin. Bunday yondashuv raqamli texnologiya bilan an’anaviy tasviriy san’at o‘rtasidagi qarama-qarshilikni kamaytirib, ularni yagona ta’lim jarayonining o‘zaro to‘ldiruvchi vositalariga aylantiradi.

Modelning yakuniy natijasi sifatida talabalarda badiiy-ijodiy kompetensiya, vizual tafakkur, kompozitsion fikrlash, rangni his qilish, raqamli savodxonlik, mustaqil qaror qabul qilish, tanqidiy tahlil va ijodiy muammolarni hal qilish ko‘nikmalari rivojlanishi ko‘zda tutiladi. Bunda asosiy natija sun’iy intellekt yordamida yaratilgan tasvirning texnik sifati emas, balki talabaning ushbu texnologiyadan foydalanib, mustaqil badiiy fikr va original ijodiy yechimga erisha olish darajasi bilan belgilanadi.

Shunday qilib, tasviriy san’at darslarida sun’iy intellektdan foydalanish modeli maqsad, mazmun, motivatsiya, ijodiy izlanish, raqamli modellashtirish, badiiy tahlil, mustaqil ijod, refleksiya va baholash komponentlarining o‘zaro integratsiyasiga asoslanadi. Ushbu modelning asosiy metodik g‘oyasi “sun’iy intellekt yordamida tayyor tasvir yaratish” emas, balki “sun’iy intellekt yordamida ijodiy izlanish, tahlil qilish va mustaqil badiiy yechimga erishish” tamoyilidan iborat. Ana shu yondashuv sun’iy intellektni tasviriy san’at ta’limining mazmunini boyituvchi, talabaning ijodiy imkoniyatlarini kengaytiruvchi va zamonaviy raqamli kompetensiyalarini shakllantiruvchi pedagogik vositaga aylantiradi.

XULOSA. Xulosa qilib aytganda, tasviriy san’at darslarida sun’iy intellektdan foydalanish ta’lim jarayonining vizualligini, interaktivligini va individualligini oshirish bilan birga, talabalarning ijodiy va tanqidiy fikrlashini rivojlantirish uchun yangi didaktik imkoniyatlar yaratadi. Sun’iy intellekt yordamida badiiy g‘oyalarni modellashtirish, kompozitsion variantlarni taqqoslash, rang va shakl munosabatlarini o‘rganish, individual topshiriqlarni ishlab chiqish hamda mustaqil ijodiy faoliyatni qo‘llab-quvvatlash mumkin.

ISSN 3030-3907

Shu bilan birga, sun’iy intellekt tasviriy san’at ta’limida insonning ijodiy faoliyatini almashtirmasligi kerak. Uning pedagogik qiymati talabaning tayyor mahsulotni olishi bilan emas, balki kuzatish, tahlil qilish, tanlash, qayta ishlash, mustaqil badiiy qaror qabul qilish va yangi ijodiy mahsulot yaratish jarayonini qo‘llab-quvvatlashi bilan belgilanadi.

Shundan kelib chiqib, tasviriy san’at darslarida sun’iy intellektdan foydalanishning eng maqbul modeli “AI yordamida yaratish” emas, balki “AI yordamida izlanish va ijodiy fikrlash” tamoyiliga asoslanishi lozim. Mazkur yondashuv raqamli kompetensiya bilan bir qatorda badiiy-estetik tafakkur, ijodiy mustaqillik va zamonaviy kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirining 2026-yil 14-martdagi “Sun’iy intellektga asoslangan yechimlarni yaratish, joriy qilish va ulardan foydalanish bo‘yicha etika qoidalarini tasdiqlash to‘g‘risida”gi buyrug‘i, ro‘yxat raqami 3787.
2. UNESCO. Artificial Intelligence and the Futures of Learning. UNESCO Digital Education
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Sun’iy intellekt texnologiyalarini yanada rivojlantirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi Farmoni, 2025-yil 21-oktabr, PF–186.
4. Shirinboy Sharofovich Olimov, Dilfuza Islamovna Mamurova. (2022). Opportunities to use information technology to increase the effectiveness of education. International Journal of Early Childhood Special Education (INT-JECSE), Vol 14, Issue 02. DOI: 10.9756/INT-JECSE/V14I2.345.
5. Olimov, S. S., & Mamurova, D. I. (2022). Information Technology in Education. Pioneer: Journal of Advanced Research and Scientific Progress, 1(1), 17-22.
6. Olimov, S. S., & Mamurova, D. I. (2022). Directions For Improving Teaching Methods. Journal of Positive School Psychology, 9671-9678.
7. Aminov A. S., Mamurova D. I., Shukurov A. R. Additional and didactic game technologies on the topic of local appearance //E-Conference globe. – 2021. – C. 34-37.
8. Aminov A. S., Shukurov A. R., Mamurova D. I. Problems Of Developing The Most Important Didactic Tool For Activating The Learning Process Of Students In The Educational Process //International Journal of Progressive Sciences and Technologies. – 2021. – T. 25. – №. 1. – C. 156-159.
9. Ibadullayeva S. “MANZARA JANRIDA IJOD QILGAN RASSOMLAR ASARIDAN NUSXA KO‘CHIRISH” MODULINI O‘QITISHDA INNOVATSION TA’LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH AHAMIYATI //Buxoro davlat universitetining Pedagogika instituti jurnali. – 2021.

ISSN 3030-3907

– Т. 1. – №. 1.
10. Ilkhamovna I. S. DEVELOPMENT OF STUDENTS'CREATIVE ABILITIES IN FINE ARTS LESSONS //International conference on multidisciplinary science. – 2023. – Т. 1. – №. 6. – С. 104-107.
11. Аминов, А. Ш., Мамурова, Д. И., Маматов, Д. К., & Собирова, Ш. У. (2021). Проблемы организации самостоятельной работы студентов в высших учебных заведениях. European science, (2 (58)), 77-79.
12. Собирова, Ш. У., Ядгаров, Н. Д., Мамурова, Д. И., & Шукуров, А. Р. (2021). Основы, цели и задачи обучения изобразительному искусству. European science, (2 (58)), 62-65.

ISSN 3030-3907